

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

(8:de årg.)

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnokongressens Verkställande Utskott.

Stockholm 1913, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 1 Januari</p>	<p>Prenumerationspris: 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktör: Anna Lindhagen.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNESVENSSON, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1913</p>
-------------------------	---	--------------------------------------	--	-------------

Ålderdomsförsäkringskommitténs förslag till allmän pensionsförsäkring.

Redan 1884 framkom Sven Adolf Hedin i riksdagen med sin stora motion om folkförsäkring, vilken resulterade i en skrivelse till k. m:t med begäran om frågans utredning.

I de flesta andra länder äro lagar angående lönearbetare- eller folkförsäkring genomförda, men hos oss har frågan nu i 28 år stått på utredningens stadium. 1884 års arbetareförsäkringskommitté framlade 1889 sitt förslag till ålderdomsförsäkring. Enligt detta skulle avgifterna erläggas i 10 år mellan 17 och 27 år med 25 öre i veckan och pension utfalla vid 60 år med 72 kr.

Vid denna tidpunkt hade den första tyska försäkringslagen antagits. Denna avsåg en försäkring av arbetskraften, och pensionerna utföll icke blott vid viss uppnådd ålder, utan även vid varaktig

arbetsförmåga, ådragen genom olycksfall eller sjukdom. Försäkringen omfattade endast lönearbetare, avgifterna betalades av de försäkrade och arbetsgivarna, till varje pension skulle staten tillskjuta ett fast belopp av 50 mark.

icke till någon proposition; en ny kommitté tillsattes, »Nya arbetareförsäkringskommittén». Det av denna 1893 framlagda förslaget gick i den tyska försäkringens riktning och ledde till en kungl. proposition till 1895 års riksdag. Propositionen föll och förnyades till 1898 års riksdag, men även detta nya regeringsförslag slogs ihjäl av första kammaren.

Utom det av den Raabska kommittén utförda arbetet, som bl. a. haft förtjänsten att hålla intresset för försäkringen uppe, har frågan sedan dess vilat tills Ålderdomsförsäkringskommittén 1907 tillsattes, och efter 5 års arbete har den för en månad sedan framkommit med förslag till allmän pensionsförsäkring.

Detta förslag är en kombination av det system den tyska försäkringslagen företräder och det system, som ligger till grund för den i Nya Zeeland, Australien och England gällande ålderdomsförsäkringen; en av statsmedel utgående pension till dem, som vid

S:t Görans bild i Storkyrkan i Stockholm.

Den står nu även i Köpmanbrinken.

De försäkrade uppdelades i fem olika löneklasser med olika avgifter. 1889 års svenska kommittéförlag ledde

utgående pension till dem, som vid

utgående pension till dem, som vid

uppnådda 60, 65 eller 70 år därav äro i behov.

Enligt kommittéförslaget skall försäkringen omfatta hela svenska folket, med undantag för statstjänare och deras hustrur samt dem som äga en förmögenhet av över 6,000 kr. och deras hustrur.

Avgifterna erläggas från 16 till 67 års ålder med 2 kr. årligen av alla, vars inkomst understiger 800 kr., 7 kr. (2 + 5) av alla med en inkomst mellan 800 och 1,200 kr. och 12 kr. (2 + 10) av dem, vars inkomst överstiger 1,200 kr. Avgifterna uttagas: 2-kronorna samtidigt med kommunalskatten, 5- och 10-kronorna samtidigt med kronoskatten.

Pensionerna utfalla vid varaktig oförmåga till arbete samt vid uppnådda 67 år med det belopp, som motsvarar inbetalda avgifter. Dessutom utgår ett pensionstillägg av allmänna medel till de invalider, vars inkomst understiger ett visst belopp eller existensminimum. Således icke såsom i den tyska försäkringen ett fast tillskott till varje pension, utan ett efter behovet avpassat tillskott till pensionerna. Varje kommun äger dessutom rätt att utbetala ett understöd till försäkrad med samma belopp som pensionstillägget, utan att detta kommer att räknas som fattigunderstöd.

Det alldeles nya i det svenska förslaget är, att kommittén gjort skillnad på pensionerna till män och till kvinnor, som dock erlägga samma avgift. Till grund för avgiftspensionernas beräkning har icke lagts en gemensam risktabell för hela folket, såsom fallet är i all utländsk lagstiftning, utan man har räknat ut den sannolika arbetsförmågan och dödligheten för män för sig och för kvinnor för sig och därvid funnit, att i Tyskland inträder arbetsförmågan tidigare för lönearbetande kvinnor än för lönearbetande män (svensk erfarenhet förefinnes icke) samt att enligt den svenska statistiken leva kvinnor längre än män. För att kunna beräkna försiktigt, så att försäkringsfonden skall räcka till de utlovade pensionerna har det varit nödvändigt att noggranna beräkningar gjorts, och ett storartat beräkningsarbete ligger bakom förslaget. Beräkningarna nödvändiggöra icke en uppdelning av folket i män och kvinnor med olika pensionsbelopp, det är en smakfråga om man vill uppdelna de försäkrade efter yrke, kön, hälsotillstånd, stads- och lantbefolkning etc. med särskild beräkning för deras sannolika arbetsförmåga och dödlighet eller betrakta hela folket såsom en enhet. Kommittén har beslutat att icke uppdelna efter yrke, icke efter stads- och lantbefolkning, icke efter hälsotillstånd, alla skola vara solidariska, men solidariteten skall upphöra mellan män och kvinnor, kvinnornas längre livslängd och större invaliditet får ej inverka på männens pensioner, de skola vara solidariska endast med varandra. Kvinnorna få 23 proc., männen 30 proc. å inbetalda avgifter. 50 års 2-kronorsavgift ger en kvinna vid 67 år 23 kr., en man 30 kr., 50 års 7-kronorsavgift ger en kvinna vid 67 år kr. 80:50, en

Pensionernas årliga belopp i kronor.

Egen årsinkomst	Under- stöd	Årsavgift 2 kr.		Årsavgift 7 kr.		Årsavgift 12 kr.				
		Årlig ök- ning	Pension efter		Årlig ök- ning	Pension efter		Årlig ök- ning	Pension efter	
			25 år	50 år		25 år	50 år		25 år	50 år
Ensam man.										
0 kr.	150	0.60	165	180	4.10	253	355	5.60	290	430
100 »	100	»	115	130	3.43	186	272	4.93	223	347
200 »	50	»	65	80	2.77	119	189	4.27	157	264
300 » och mer...	0	»	15	30	2.10	53	105	3.60	90	180
Ensam kvinna.										
0 kr.	125	0.46	137	148	3.28	207	289	4.43	236	347
100 »	75	»	87	98	2.61	140	206	3.76	169	263
200 »	25	»	37	48	1.94	74	122	3.09	102	180
250 » och mer...	0	»	12	23	1.61	40	81	2.76	69	138
Man och hustru.										
0 kr.	275	1.06	302	328	4.56	389	503	6.06	426	578
200 »	175	»	202	228	3.89	272	370	5.39	310	445
400 »	75	»	102	128	3.23	155	236	4.73	193	311
600 » och mer...	0	»	27	53	2.56	64	128	4.06	101	203

man 105 kr., 50 års 12-kronorsavgift ger en kvinna vid 67 år 138 kr., en man 180 kr. i pension.

Även de frivilliga avgifter, som erläggas av kvinnor, skola beräknas efter olika grunder än de, som erläggas av män. På sina små besparingar skola kvinnorna få fem sjättedelar i pension av vad männen få för sina besparingar.

Pensionstillägget, som skall utgå till dem, som därav äro i behov, utgår till var och en, som äger under ett visst existensminimum. För att kunna fastställa existensminimibeloppet har kommittén verkställt en undersökning av vad full fattigförsörjning utgör. Resultatet visar att full fattigförsörjning i Göteborg och Hälsingborg är lika för man och kvinna, att medelsiffran på landet utgör 165 kr. för man och 150 kr. för kvinna, i stad 280 kr. för man och 265 kr. för kvinna. Den vetenskapliga undersökningen utvisar en skillnad av 15 kr. Denna skillnad har kommittén, genom att runda upp beloppet för männen med 20 kr. och runda ned beloppet för kvinnor med 15 kr., fastställt till 50 kr.

På grundvalen av de sålunda fastställda existensminimibeloppen, 300 kr. för man och 250 kr. för kvinna, utgår pensionstillägget inom lägsta inkomstklassen med hälften därav, eller 150 kr. till man och 125 kr. till kvinna utan egen inkomst; för inkomst intill existensminimum minskas pensionstillägget, dock endast med inkomstens *halva* belopp. Detta för att pensionär, som skaffat sig någon egen inkomst, skall därigenom få det något bättre än den som ingenting spart. För varje år en försäkrad erlagt avgift i de två högre inkomstklasserna höjes pensionstillägget med 1 1/3 proc. av sitt belopp. En man, som erlagt 7 eller 12 kr. i 50 år, får, om han icke har någon egen inkomst och är arbetsförmögen vid 67 år, ett tillskott av allmänna medel av 150 kr. + 50 gånger 1,33 proc.

av 150 kr. eller 100 kr. Summa 250 kr. Tillsammans med avgiftspensionen, 105 eller 180 kr., således 355 kr. eller 430 kr. i pension i de två högre inkomstklasserna. En kvinna får under samma omständigheter av allmänna medel 125 kr. + 50 gånger 1,33 proc. av 125 kr. eller kr. 83:33. Summa 208:33. Tillsammans med avgiftspensionen, 80:50 och 138, således 288:83 och 346:33 i pension. Tabellerna utvisa en skillnad på 32, 66 respektive 84 kr. mellan högsta pensioner för män och kvinnor i de olika inkomstklasserna, grundad på den vetenskapliga utredningens 15 kronors skillnad.

Genom att alla hustrur till ett antal av 604,400 hava hänförts till den lägsta inkomstklassen, oberoende av vilken inkomstklass männen tillhöra, utgör kvinnornas antal inom denna 1,246,700, som således såsom invalida åldringar kunna få högst 148 kr. Den del av dessa, som bo i stad, få i pension minst 117 kr. under det belopp, som utgör full fattigförsörjning. Av stadsbefolkningen komma butiksbiträden, tjänare och industriarbetare att tillhöra denna grupp, förutom endast i hemmet arbetande hustrur.

De *avgiftspliktiga* personerna hava fördelats på följande sätt efter årsinkomstens storlek:

Årsinkomst	Årsavgift	Män	Kvinnor
under 800 kr. ...	2 kr.	881,600	1,246,700
800—1,199 » ...	7 »	242,700	49,000
1,200 kr. och mer	12 »	149,600	18,500
Summa		1,273,900	1,314,200

En tredjedel av alla avgiftspliktiga män beräknas tillhöra de två högre inkomstklasserna, men blott en tjugonedel av de försäkringspliktiga kvinnorna. Detta är, som sagt, förutom de lönearbetande kvinnornas låga avlöning, beroende på förslagens bestämmelse att av äkta makars gemensamma inkomst skall, om hustrun arbetar endast inom hemmet, hela inkom-

sten beräknas såsom grund för hans avgift och hennes avgift utgå med lägsta beloppet. I det norska förslaget beräknas viss del av den gemensamma inkomsten såsom grund för makarnas avgift, $\frac{1}{3}$ och $\frac{2}{3}$ av inkomsten för vardera eller alternativt $\frac{1}{4}$ och $\frac{3}{4}$. Pensions-tillägget kan däremot enligt det svenska förslaget icke utgå till gift man eller kvinna, så länge den andra maken kan förtjäna dubbelt existensminimum. Enligt det norska förslaget utgår pension till äkta makar såsom till ogifta personer. Olagliga förbindelser göras således icke ur ekonomisk synpunkt fördelaktigare.

Pensionsansökningarna prövas av kommunala pensionsnämnder i orterna, bestående av en av kungl. befallningshavande utsedd ordförande och ett jämt antal ledamöter, högst sex, utsedda av kommunalstämman, stadsfullmäktige eller allmän rådstuga. Ordförande eller ledamot i pensionsnämnd kan endast den man eller kvinna vara som bor i kommunen, uppnått myndig ålder och äger medborgerligt förtroende. Såsom andra och högsta instans fungerar en för hela riket gemensam myndighet, benämnd pensionsråd, vilken utfärdar alla pensionsbrev.

Övergångsstadgandena och hr Brantings reservation angående dessa tillåter icke utrymnet att här beröra.

Bildning och böcker.

Utvecklingsarbetet inom vårt samhällsliv försiggår efter två linjer, d. v. s. är dels individuellt och dels socialt. Individuellt kännetecknas detta arbete därigenom att de enskilda individerna eftersträva egenart och andlig fördjupning, m. a. o. kämpa för att bli personligheter. Och i socialt avseende kan utvecklingsarbetet sägas bestå däri, att individernas gemensamma rättigheter och plikter bättre uppmärksammas och i sammanhang därmed en stark demokratisk tidsströmning bryter sig fram.

Man kan säkert säga, att utvecklingsarbetet efter dessa båda linjer bestäms av folkbildningskravets omfattning och djup.

Utan att vi individuellt ställa oss inför självbildningens högsta och hårdaste krav, skall vårt bildningsarbete aldrig ge oss rika individuella utvecklingsmöjligheter eller i önskvärd grad utforma och fördjupa vår personlighet. Och dock är den starka, säregna personligheten ur självbildningssynpunkt icke någon onödig lyx. Nej, den är självbildningens stolta mål och ideal. Ja, man kan t. o. m. säga, att självbildningsarbetet är onyttigt, om det icke sätter personlighetens högsta fulländning som sitt mål. Redan själva ordet »bilda», som här måste betydelse omformning, ger oss härvidlag full klarhet. Men om självbildningsarbetet skall omforma vår personlighet är det nödvändigt, att det dels tränger in i vårt väsens doldaste djup, dels bibringar oss nya, yttre förutsättningar. Så är också

fallet. Ett energiskt självbildningsarbete kan ofta fullkomligt omforma vår personlighet och ge oss rikare livsvärden. Och hur detta är möjligt visar oss bl. a. den amerikanska författaren Jack London i en av sina bästa böcker, *Martin Eden*.

Han gör oss nämligen där bekanta med en ung, tafatt sjöman, vilkens livsintresse hittills koncentrerat sig kring de tomma, tarvliga glädjeämnen, som i allmänhet stå till sjömannens förfogande. Nu införes Martin Eden i ett gott och förmöget borgarhem och får plötsligt syn på ett högre och vackrare liv. Hans själ genomströmmas av en längtan efter de kulturskatter, som här lysa, locka och egga. Och han beslutar i sitt viljehårda sinne, att han också skall erövra dessa skatter. Självbildningsarbetet tar därmed sin början och bedrivs med ständigt stegrad energi. Snart försiggår också med hans personlighet en omvandling och härom heter det: »Han borstade sina tänder, han skrubbade sina händer med en rotborste, tills han i ett färg-handelsfönster såg en nagelborste, vars användning han gissade sig till. — — — Men förändringen trängde djupare än blott till det yttre. Han rökte fortfarande, men drack inte. Hittills hade han ansett det vara karaktäristiskt att dricka, och han hade varit stolt över att han kunnat tåla så mycket som helst, så att han kunnat dricka de flesta under bordet. — — — Hos Martin hade begäret efter starka drycker alldeles försvunnit. Han var drucken på ett nytt och mera grundligt sätt — av böcker, som släppt lös en myriad av åtråns larver, vilka gnagde på hans hjärna, och av känslor utav personlig renhet.» Och när han mötte några av de flickor, som förut varit i hans umgänge, kände han att »livet betydde för honom långt mera än för dessa båda flickor, som inte tänkte på annat än glace och en snäll gosse. Och medan han stod och pratade med dem, reste sig för hans inre syn bokhyllorna i biblioteket, fyllda med alla tidens visdom.»

Hos Martin Eden åstadkom självbildningsarbetet en fullkomlig omvandling och han kände snart, att han inte endast ville vara receptiv utan också produktiv. Här kom också självbildningsarbetet till hans hjälp. »På tre dagar fullbordade han sin berättelse, men när han renskrivit den omsorgsfullt med stora kråkfötter, som voro lätta att läsa, fick han i en stilistik i biblioteket se, att det fanns något, som hette 'nytt stycke' och 'citationstecken'. Det hade han aldrig tänkt på förr, och genast satte han sig ner och skrev om berättelsen igen, oupphörligt jämförande med stilistiken, och på så sätt lärde han sig på en dag mera om kriaskrivning än en vanlig skolpojke på ett helt år.» Martin Eden, som delvis ger oss författaren Jack Londons egen utvecklingshistoria, fick genom sitt energiska självbildningsarbete sin personlighet andligt fördjupad och sina praktiska anlag uppövade.

Och allt självbildningsarbete bör verka på detta sätt inåt och utåt, d. v. s. öppna

vår själ för livets skönhet och rikedom, men också göra oss mer utrustade för livets praktiska värv.

Men även socialt kan självbildningsarbetet bli av avgörande betydelse. Det är nämligen så, att vårt sociala samliv har behov av personligheter. Utan verkliga personligheter kan vårt samhälle aldrig nå en hög och rik utveckling, ty det är så härvidlag, att samhället, som ju består av många olika individer, genom dessa får sin mer eller mindre lyckliga gestaltning.

I sammanhang härmed torde kunna framhållas, att Henry George har rätt, då han i sin bok »sociala spørsmål» hävdar, att samhället blir känsligare ju högre det kommer i sin utveckling, d. v. s. kräver av sina medlemmar större intelligens, ansvarskänsla o. s. v. Och inte nog härmed. Även den demokratiska organisering av samhällsmakten, som med rätta förordas, förutsätter bildning hos folkets flertal om den skall komma till stånd och bringa största lycka. Demokratien kan nämligen bli kulturhämmande och andligt nivellerande som ledande samhällsprincip om den konstitueras på massobildningens lösa sand. Självbildningen eller folkbildningen är den demokratiska styrelseformens bästa vägrödjare och enda hållbara grundval.

Men om således bildningsarbetets stora betydelse är klargjord, framträder i sammanhang därmed behovet av bildningsmedel. Vi fråga ovillkorligen: Vilka bildningsmedel stå till vårt förfogande? Härpå kan svaras, att vi inhämta bildning på två vägar: genom erfarenhet och studium av böcker. Den praktiska erfarenheten har onekligen ett utomordentligt stort bildningsvärde och torde före skrivkonstens uppfinning ha spelat en avgörande roll. Men efter skrivkonstens uppfinning och i all synnerhet sedan tryckerikonsten uppfunnits har den praktiska erfarenheten som bildningsmedel fullständigats av böckerna. Och häröver kan man icke undra. Böckerna bibringar oss ju t. o. m. många människors samlade erfarenhet. En bok kan säkert betraktas som ett föremål, inom vilket en eller flera personer magasinerat sina stämningar, tankar och erfarenhetsrön. Och till följd av en allt mer utbredd läskunnighet samt förminskade tillverkningskostnader har boken blivit en nödvändighetsartikel för många människor. Men ännu ha böckerna dock icke inom folkbildningsarbetet fått den utbredning, som vore synnerligen önskvärd. Ännu finnes tyvärr många människor, vilka icke lärt sig att använda boken som bildningsmedel. Många människor förmå ej heller att skilja mellan goda och dåliga böcker, utan läsa urskilningslöst all möjlig litteratur, oavsett om den är bildande eller ej. Och ordspråket, som säger, att det inte finnes något gott, som ej har något ont med sig, kan också tillämpas på böckerna.

Många böcker ha ju utkommit på en del obskyra förlag, vilkas innehåll för-simplar läsarens smak, ja, t. o. m. sänker hans bildningsnivå. Inom många länder har man ju funnit sig föranlåten

att ur folkbildningssynpunkt iscensätta en energisk kamp mot denna sorts litteratur. Och icke nog härmed. Dessutom ha en del förläggare, som uppmärksammat folkets väckta bildningsintresse, i folkbildningens namn börjat utge s. k. billighetsböcker, vilkas innehåll och yttre utstyrelse ofta är långt ifrån bildande. Man torde i sammanhang härmed endast behöva nämna Åhlén & Åkerlunds förlag, som av hela sin skönlitterära syndaflod endast fått fyra böcker erkända av folkbildningskommittén som god nöjesläsning. Även stora massor av dyrare litteratur är ur bildningssynpunkt fullkomligt värdelös och bör endast sjunka opåaktad till bokhavets botten. Ja, all s. k. skönlitteratur, som icke utvecklar vårt skönhetsinne eller fyller vårt tanke- och inbillningsliv med bildningsämnen, bör få ligga dammig på förläggarnas hyllor.

Slutligen får enligt undertecknads mening icke förbises, att folkets stora massa för sitt självbildningsarbete mer behöver s. k. kunskapsgivande litteratur. Skönlitteraturen är nog bra som bildningsmedel, men den kan icke ersätta de böcker, vilka direkt äro avsedda att bringa oss kunskap. I en tid som vår, då tusen olika frågor kämpa om vårt intresse, måste vi mer direkt söka oss fram till de källor, ur vilka verkligt vetande kan upphämtas. Om vi exempelvis äro socialt intresserade torde all världens socialt färgade skönlitteratur icke i bildningsavseende kunna mäta sig med Stefens »sociala studier». Och skulle vi eftersträva filosofisk bildning kan säkert sägas, att Höffdings »den nyere filosofis historie» ger oss mer bildningsämne än hela bibliotek av filosofiskt influerad skönlitteratur. Ja, vägarna till bildningens höga mål äro kanske olika, men huvudsaken är att nya sträckor ständigt tillryggaläggas på självbildningens ofta tunga stråt.

Gustav Åström.

Uttalande i folkpensioneringsfrågan.

Då vi förmoda, att de soc.-dem. kvinnorna landet runt med intresse tagit del av ålderdomsförsäkringskommitténs förslag såväl som diskussionen därom — det gäller ju en för arbetareklassen och icke minst kvinnorna mycket viktig princip- och framtidsfråga — har kvinnokongressens verkst. utskott behandlat frågan och ansett lämpligt att genom Morgonbris framföra några synpunkter.

Vad som naturligtvis icke kunnat undgå att väcka förvåning och i första hand indignation bland kvinnorna, troligen i alla samhällsgrupper, var det korta meddelandet genast förslaget kom, att kvinnorna skulle erhålla mindre pensionsbelopp för lika stora inbetalningar som männen. Det kan ju erinras om, att tidningar av alla trosbekännelser i sina första meddelanden

med särskilda underrubriker fäste uppmärksamheten vid just detta förhållande. Kritik av kommittéförslaget har också framkommit från olika håll och särskilt har anmärkningar riktats mot det principiellt oriktiga i, att ställa män och kvinnor olika. Männen skulle ju enligt förslaget erhålla vid invaliditet 30 % pr år å sina inbetalda avgifter, kvinnorna under samma förhållande blott 23 %.

Förslaget i sin helhet ger ju knappt i något avseende vad arbetareklassen önskat och väntat av en effektiv folkpensionering, men då därtill kvinnorna i förslaget blivit särställda, så ligger det ju närmast till hands, att vi särskilt uppmärksamma denna del av förslaget.

Det säger sig självt att det, enligt kommitténs mening, förelegat synnerligen starka skäl för att föreslå en sådan fördelning, men de skälen måste också få bli föremål för kvinnornas prövning.

Ett av de skäl, som åberopades som försvar för att kvinnorna få mindre pension, är att kvinnorna behöva mindre.

Kvinnorna äro måhända vana att reda sig med mindre, av nödtvång, därför att de ju ha mindre betalt än männen för sitt arbete — men långt ifrån att detta skulle bevisa att hon behöver mindre bevisar det blott, att hon får försaka mer. Att detta skäl åberopas från soc.-dem. håll var mer än oväntat.

Vidare framhålles, att en gammal kvinna lättare än en man kan finna en fristad hos anhöriga, då ju hon kan vara till hjälp i hemmet. Det kan vara sant i bästa fall att den gamla kan finna en skyddad vrå och vård och vänlighet, men den som känner till förhållandena vet, att det i de flesta fall är varken »lätt eller ens möjligt för den gamla kvinnan att finna den »fristad» hennes utslitna kropp och trötta nerver behöver, så hon har nog egentligen inte så stor glädje av att hon lever längre än mannen.

De 15 kr. skillnad för mäns och kvinnors olika behov, som är praktik att ge i fattigvården, är dock icke en skillnad på 32, 66 och 84 kr., som skillnaden mellan högsta pensionerna går upp till, medan däremot skillnad i avgifter icke förekommer.

De soc.-dem. kvinnornas kongresser ha ju vid flera tillfällen uttalat sig för att, så vitt möjligt, lagstiftning borde vara lika för män och kvinnor och oss synes detta, trots allt, denna gång böra ligga inom möjlighetens gräns.

Under diskussionen har framkastats tanken på att — för att få likhetsprincipen genomförd — finna en medelsiffra mellan 23 och 30 %, efter vilken då pensionen skulle utgå lika till män och kvinnor.

Som kommittéledamot har hr Branting i en följd artiklar i Soc.-D. under dec. månad försvarat kommitténs förslag och bemött gjorda invändningar, av vilka de från kvinnohåll dömts som enbart feministiska. Det

är dock icke ett skäl att anföra och vem skall väl här föra kvinnornas talan om icke de själva.

Det är väl uteslutet att det är som ett önskemål kvinnorna anvisat denna möjlighet att lösa pensionsfrågan, så att män och kvinnor bleve likställda, utan får betecknas som en nödfallsutväg om det skulle visa sig omöjligt att få fram de miljoner, som ytterligare skulle behövas för att höja kvinnornas pensionsbelopp till detsamma som är föreslaget för manlig pensionstaggare.

I första hand borde väl då förmögenheten ytterligare beskattas och ej pensionsavgifterna för de fattiga höjas. En familjeförsörjare t. ex. med 1,200 kr. förmår säkerligen ej bära högre pensionsavgift än 14 kr. för sig och hustrun.

Som socialdemokrater och med den erfarenhet vi ha som arbetarekvinnor tilltalas vi icke av den meningen, att pensionsbeloppen för männen sänkas, de äro små nog ändå, men detta innebär intet medgivande att vi kunna förklara oss nöjda med det nuvarande förslaget. Det hjälptes icke upp av allt det goda man önskar oss, det är och förblir ständiga förödmjukelser denna ständiga fortsatta särslagstiftning för kvinnorna.

Det synes varit penningfrågan som varit avgörande för kommitténs beslut. I ovan åberopade artikel 5 heter det: »Sanningen är, att i detta som i mycket annat kommittén måst, under trycket av begränsningen i det antal miljoner, varmed den tilltrorde sig operera undan för undan, släppa önskemål, som legat i vart fall några av dess medlemmar om hjärtat.» Detta vilja vi tro, men det oaktat fordra vi ock att vårt parti gör allt för att pressa fram vad som skulle behövas för att höja kvinnopensionerna.

Det är för övrigt icke endast för dessa fattiga kronor man bör önska en ändring utan även därför, att det verkar etiskt förslöande för det allmänna rättsmedvetandet, att även i lag kvinnorna skola tillbakasättas.

Ett allvarligt försök att rätta vad som här för kvinnorna måste te sig som en orättvisa, skall säkerligen av hela folket mottagas med glädje och arbetarekvinnorna ha all anledning hoppas att denna punkt må bli en av de viktiga, om vilka vårt parti må bli enigt att söka förbättringar.

Soc.-dem. kvinnokongressens verkst. utskott.

Diskussionsämnen för klubbmöten.

1) Folkpensionerings- och barnpensioneringsfrågorna.

2) Reglementeringsfrågan.

Vår första kvinnliga yrkesinspektör.

Som väntat var utsågs fröken Kerstin Hesselgren till den första kvinnliga yrkesinspektören, och kunna vi även från arbetarskehall vara särdeles glada däråt.

Under cirka 15—16 år har fröken Hesselgren innehaft krävande befattningar på olika områden, och hon har därvid oftast varit första innehavaren av resp. befattning. Sålunda har hon varit skolköksinspektris i Stockholms folkskolor. Denna befattning hade föregåtts av flere års utbildning i Sverge och Tyskland som skolkökslärarinna och 8 års arbete som skolköksföreståndarinna vid Sällskapet för folkundervisningens främjande högre folkskola i Stockholm.

Även inom bostadsinspektionen har fröken Hesselgren varit anställd ett par år och därvid nedlagt ett energiskt arbete på dess organisering. De första inspektrisbefattningarna inom skollovskolorna och folkskolornas barnbispisning har även kommit på hennes lott.

Det arbete, som nu blivit förelagt fröken Hesselgren, kommer att kräva åtskilligt. Yrkesinspektrisen skall, som bekant, särskilt uppmärksamma de kvinnliga arbetarnas förhållanden, och i k. m. ts instruktion gällande henne heter det, att hon har att verka för förbättringen av dessa arbetares förhållanden, för utvecklande av spar-, understöds- och försäkringsväsendet och för de kvinnliga arbetarnas höjande i sedligt och intellektuellt avseende. Dessa ändamål bör hon tillgodose synnerligast i orter med större antal kvinnliga arbetare.

Att redan nu kunna något mera bestämt ange hur arbetet skall gestalta

Kerstin Hesselgren,

sig torde falla sig svårt, för att inte säga omöjligt.

Som den första och enda inspektrisen f. n. kommer väl själva banbrytnings- och organisationsarbetet för den kvinnliga yrkesinspektionen att bli fröken Hesselgrens uppgift. I sakens natur torde dock ligga, att flera arbetskrafter med det snaraste bli tillsatta.

Under flera år har fröken Hesselgren bedrivit sociala studier i England, vari även ingått hygien, yrkes- och bostadsinspektion.

Utan tvivel har valet av vår första kvinnliga yrkesinspektör fallit på en väl kvalificerad kraft.

S. S.

Kvinnorna och dyrtiden.

Allting är så dyrt, så dyrt. Kött, fläsk och bröd, socker, kaffe, mjölk, ja allt som oundgängligen behöves till det dagliga uppehållet stiger alltmer i pris. Men i husmoderns hushållskassa stiger det inte utan bara sjunker det. Hon får anstränga sig hur mycket som helst med att lappa och laga, spara och »hålla ihop» huset, men det vill ej förslå i dessa dyra tider. Det fattas ändå, hur hon vänder sig.

Hela det kapitalistiska samhällets konstruktion med sina tullar och truster, sin militarism och sitt rusdryckselände är sådan att livsmedlen måste bli allt dyrare och dyrare. Vi ha för närvarande råkat i en dyrtid, som t. o. m. väckt uppseende bland de samhällsbevarande själva, fast några allvarliga åtgärder mot densamma träffas ju icke, hvilket ju heller inte är att vänta från det hållet. Att påpeka och avskaffa orsakerna till dyrtiden blir väl en av socialdemokratiens närmaste uppgifter. Och kvinnorna böra deltaga i kampen mot dyrtiden så långt krafter och förmåga sträcker sig, dels genom agitation mot dyrtidens orsaker, dels genom att direkt och praktiskt ingripa mot dyrtiden ge-

nom att taga vara på alla de möjligheter, som redan inom detta samhälles ram kunna hjälpa oss att förbilliga levnadsomkostnaderna. Ett sådant hjälpmedel ha vi i Kooperationen.

Borgarklassen predikar ju sparsamhet för arbetarklassen. Den skyller ju enklast och bekvämast all fattigdom på arbetarklassens slöseri och bristande förmåga att hushålla. En beskyllning så orimligt löjlig att den faller på sig själv. Men ändå. Kanske i uppmaningen till sparsamhet ligger något att ta vara på? Fast inte i den bemärkelsen som borgarklassen predikar sparsamheten: i inskränkande av de mest mänskliga och kulturella behoven, utan i en annan bemärkelse. Framförallt då genom att göra det privata handelssystemet överflödigt och genomföra det kooperativa.

Självhjälp genom Kooperation är i närvarande stund det kraftigaste medlet mot dyrtiden. Kvinnorna ha all anledning att sluta upp omkring de kooperativa företagen och stödja dem genom att så långt möjligt göra sina uppköp där. Och där inte ett kooperativt företag finnes böra kvinnorna fortast möjligt taga upp frågan till behandling och agitera för Kooperationen genom såväl skriftspridning som föredrag.

Hur kan Kooperationen skydda mot dyrtiden? Jo, emedan den gör de pri-

vata mellanhänderna mellan fabrikant och konsument överflödiga och således förhindrar en alldeles onödig utsugning. Hur det privata handelssystemet kan utsuga en hel socken skall jag med ett enda exempel ur egen erfarenhet belysa.

I en landssocken med c:a 3,000 innevånare kan finnas ända till 17 privat-handlande med vardera lågt beräknat en årsinkomst av 2,000 kr. eller sammanlagt 34,000 kr. Det blir en skatt pr sockenbo av omkring 11 kr. Och för en 7 personers familj 77 kr. Men i verkligheten blir det nog mer, ty handlanden driver oftast sin näring med upplånt kapital, varmed följer höga räntor att betala, som ju ytterst faller på kundernas lott. Kommer därtill att handelsmännen sammansluta sig och driva upp livsmedelspriserna över hela linjen så högt de någonsin behaga, kommer därtill våra fraktförhållanden och saknad av kooperativ handel, som kan reglera priserna och i övrigt hålla tummen på ögat på de privata affärsmännen, så är socknen så gott som utlämnad i privathandlarnas våld att utsugas helt och hållet efter behag.

Vore nu alla sockenbor förståndiga hade de inte råd att årligen betala 34,000 kr. för att få sina livsmedel utdelade. Utan i stället indroge de det dyrbara privata handelssystemet och ersatte det med det kooperativa. En kooperativ huvudaffär på socknens centralaste plats jämte filialer på andra lämpliga platser bleve ju mycket både billigare och bättre. Så mycket förstånd att tillgodose sitt eget bästa kan man nu inte begära av alla sockenbor. Emellertid har på sista året omkring ett 150-tal sammanslutit sig och bildat en konsumtionsförening. Vad blir följden? Jo, de abnormt uppskrivade livsmedelspriserna i privataffärerna störta i en hast som genom att trycka på en knapp ned till det normala. Som konsumtionsföreningen endast för prima varor måste även handelsmännen för konkurrensens skull förse sina kunder med bättre varor. Fördelen av att äga en kooperativ handel på en dylik plats ligger i öppen dag. Ej blott för medlemmarna själva är det fördel, utan även för utomstående.

I en dyrtid som denna är det alldeles oförlätligt av upplysta kvinnor att glömma bort ett så verksamt hjälpmedel som Kooperationen. På platser där ingen kooperativ affär finnes böra kvinnorna genast taga initiativ till en sådan. Kvinnorna, som göra uppköpen, veta bäst hur det känns att få göra sina uppköp dyrt hos de privata handelsmännen. Vi ha ingen som helst fördel av att betala dåliga och ofta förfalskade varor med höga priser, varken i dyrtid eller i goda tider. Vi ha heller ingen som helst fördel av det osunda kreditssystemet, som endast skapar beroende i stället för frihet. Skall man skylla husmödrarna i arbetarhemmen för slöseri, så är det tillfullo sant i de fall, då de understödda den privata handeln och glömma bort den kooperativa, som är deras egen.

Utom det att Kooperationen förhindrar onödig utsugning bekämpar den framför

Kanopias.

Tyst ur mitt minnes skumma och stora tystnad nu glida sakta som skymtande skuggor bilder från barndomens dagar.

Ännu så klart jag ser en nyårsnatt då vi hukade sutto barn och barnbarn kring stockvedsbrasans flammande lågor medan gamla mor Kerstin sorgset talte om hårdår, sorgår, spökår och allsköns gammalt lurande satlyg.

Visste ej hon tillexempel att varje nyår, då klockan nyss slagit tolv, gick en utstött, gammal och haltande ängel dystert fram mellan gråa, ensliga ödemarksstugor; hade ej hon hört fåren bräka i kätten och korna hoppa med rumpan lyftad högt emot ladugårdstaket när han, Kanopias, ängeln, smög låghalt fram genom natten?

Frös ej forsen till om han såg på det fradgande svallet?

Blev det ej död i ett hus på vars tröskel han satte sig neder?

Hade ej hennes man sextisextett den gamle då tugga kommande årets korn mellan svarta och håliga tänder medan han tänkte i ord: Nu få vi åter ett hårdår?

— Ja, sade Kerstin, Kanopias står vid vår ensliga tröskel just nu i natt när tolvslaget dånar kring sovande jorden, låtom oss därför bedja för människor och djuren i föjset, skörden på marken och allt som oss tjänar till glädje och nytta. Sägande så hon sjönk i bedjande knäfall mot elden — — —

Lågorna lyste på pergamentsgula pannan, som talte om hårdår, sorgår, spökår och allsköns gammalt lurande satlyg.

Medan hon bad blev allting svarta, hukade skuggor, stirrande ögon och öron, som hörde Kanopias stappla — — —

Gammalt skrock är Kanopias liksom tusende andra sagor som ödemarken föder i ensliga nätter.

Gustav Åström.

allt den inom den privata affärsvärlden florerande varuförfalskningen och bedrägeriet. Varuförfalskningen har tagit sådana dimensioner, att den blivit en näringsgren för sig för samvetslösa personer. Det finnes stora fabriker som blott arbeta med förfalskning av varor. Bortsett från det ekonomiskt ofördelaktiga med att köpa förfalskade varor, som icke innehålla det värde som varans utseende utlovar, så är det när det gäller näringsmedel ur ren hälsosynpunkt högst skadligt, då man ofta vid förfalskningen använder giftiga ämnen, såsom vid blekning och färgning av konserver. Förfalskningen är så inrotad att den näppeligen genom lagstiftning kan utrotas. Det enda botemedlet är Kooperationen. Genom att vi alla var och en understödja vår konsumtionsförening, genom att varje konsumtionsförening understöder landets kooperativa centralorganisation skall Kooperationen bli så stark, att den kan starta egna fabriker i allt större utsträckning. Och först då kunna vi

vara säkra om att erhålla rena och oförfalskade varor.

Men icke nog därmed. De stora trusternas inverkan på varufördyringen är det som Kooperationen vill avvärja, Dyrtiden har, som vi veta, till stor del sin orsak i det allt mer sig utbredande monopolistiska trustsystemet. Så fort Kooperationen hinner växa sig stark kommer den säkert att mot de monopolistiska trusterna sätta konsumtionstrusterna. Och då är en av dyrtidens starkaste rötter avhuggen.

Emma Flood.

Inför det nya år, som nu redan ingått, vill Verkställande utskottet tillönska kvinnoklubbarna ett framgångsrikt och lyckosamt arbete. Må vi med nytt mod, med förenade krafter och spänd energi gå fram mot det mål, som är vårt.

Hr Brantings reservation angående barnpensionering.

Kommitténs förslag upptager icke någon pensionering av barn under 15 år, vars försörjare äro avlidna eller pensionärer.

I Sverge uppskattas

barn till änklingar till.....	39,000
» » änkor.....	77,000
» » ogifta mödrar.....	66,000

S:ma 182,000

I en reservation till förslaget har kommittéledamoten hr Branting föreslagit ett tillskott av 75 kr. för varje barn till ensamstående person, vars inkomst understiger medelbeloppet för existensminimum för henne själv + 150 kr. för varje barn. Till invalid pensionär utan egen inkomst skulle utgå 75 kr. för varje barn utöver egen pension, till arbetsför ensamstående (änka, änking eller ogift moder, även om hennes barns far lever) skulle utgå 75 kr. till varje barn om hennes inkomst understiger 300 kr. Uppgår inkomsten till 400 kr. utgår barntillägget ej för första barnet, men med 75 kr. till vardera andra, tredje och fjärde. Uppgår inkomsten till 700 kr. utgår barntillägg med 75 kr. först till fjärde barnet. Inkomstgränserna för änking äro 50 kr. mer.

Denna barnpensionering skulle öka kostnaderna för det allmänna med $4\frac{1}{2}$ miljoner utöver de $31\frac{1}{2}$ miljoner pensionstilläggen skulle kosta. Förslaget låter $\frac{1}{3}$ härav belöpa på kommunerna, $\frac{2}{3}$ på staten.

* * *

Hr Branting säger i sin reservation:

»Kommittén har själv i sin allmänna motivering vitsordat det behjärtansvärda i att understödja behövande änkor (och änklingar) samt ogifta mödrar med minderåriga barn, och betecknat detta som en lätt infogad komplettering av sitt förslag. Så är också utan allt tvivel fallet. En änka eller ogift moder (och likaså änking) med barn) är på visst sätt, även när hon är arbetsför, utan tvivel invalid i den mening, att en del av hennes arbetskraft måste avses för barnens vård och uppehälle. Denna synpunkt gjordes gällande redan av Nya arbetareförsäkringskommittén i 1890-talets början och upptogs i regeringsförslagen 1895 och 1898. Dess giltighet synes mig fortfarande lika obestridlig. Det skulle vara ett steg tillbaka om man nu släppte denna viktiga del av invaliditetsfrågan ur sikte. Särskilt kvinnorna, bland vilka trots alla de vägande och ur kostnadsynpunkt vägande skäl kommittén anfört åtskilliga nog komma att se med blandade känslor på de lägre pensionsbelopp, som för dem föreslagits, skulle säkert med ganska stort fog känna det som en påtaglig orättvisa, om detta så ytterst välbehöfliga stöd åt åtskilliga tiotusental fattiga kvinnor bleve dessa förvägrat. Och ur samhällets synpunkt måste det ju vara av alldeles särskild

vikt att bringa hjälp ej blott åt dem, som ha sitt arbetsliv bakom sig, utan också samtidigt tänka på den generation, som kommer.»

* * *

Det är med glädje man mottagit denna reservation, då den är ett uttryck för att den rättslösa belägenhet de kvinnor befinna sig i, som oftast med ett ytterst underbetalt arbete dock hava plikt att försörja en mer eller mindre stor barnskara, tillvunnit sig den uppmärksamhet som fordras för att hädanefter bliva en aktuell fråga även inom dagspolitiken. Så pass bjärt faller det i ögonen att understöd för barn åt fattig barnförsörjare är berättigat, att själva kommittén uttalat sig för sådant understöd samt tillhandahållit i sitt betänkande utredning om kostnad och plan därför, vilken sedan hr Branting genom reservation framställt som förslag att samtidigt genomföras med det allmänna pensioneringsförslaget.

Detta förslag omfattar konsekvent också pension för änkring, vilken har inkomst under viss inkomstgräns.

Ett sådant förslag kan dock enligt undertecknads mening, därigenom att det huvudsakligast kommer att bliva tillämpligt på kvinnorna, ej täcka över på något vis den rent förvånande stora brist, som kommittéförslaget för ålderdom och invaliditet framvisar, genom att föreslå mindre pensioner för kvinnorna för samma avgifter. Men det är en gård av rättvisa och humanitet i och för sig, som berättigar det till erkännande och tacksamhet.

Även de belopp, som i detta förslag föreslås, äro så små, att de snarare gå under fattigvårdsersättningen än höja sig över densamma, men mer än 4 1/2 miljoner kunde nog rimligtvis en reservant ej föreslå för att hava någon utsikt att få det på allvar upptaget av riksdagen. De små summorna skulle säkerligen förslagsställaren med tillfredsställelse se ökade.

Då det nu kommer före och kanske har utsikt åtminstone till någon del gå igenom, bör här angående detsamma två sakförhållanden påpekas.

För ensamstående, fattig barnförsörjare, komma i en mängd fall de föreslagna beloppen (se tabellen) lika

”Colombina”.

Skönhetstyp av Leonardo da Vincis lärjunge BERNARDINO LUINI (1500-talet).

litet kunna utesluta tillskott av fattigvård eller välgörenhet, som de föreslagna ålderdoms- och invaliditetspensionerna komma att göra fattigvård så pass långt, som kanske kommittén tycks föreställa sig, obehörlig. Fattigvård och välgörenhet eller social verksamhet i allmänhet får därför icke slå sig till ro. Liksom extra hjälp kommer att behövas för gamla och invalider i de fall, då ej anhöriga kunna taga emot dessa i sitt hem, så kommer även änkor och ogifta mödrar att ej enbart kunna reda sig med pensionerna, då avdrag från dem göres för aldrig så liten inkomst.

En mor med två barn kan t. ex. ge goda skäl för att hon, då hon är mindre arbetsför, omöjligt kan utan halvsvalt reda sig för mindre än 40 kr. i månaden eller 480 kr. om året + den inkomst hon kan få t. ex. på rumsuthyrning. Om då sådan inkomst uppskattas till 100 eller 200 eller 300 kr. skulle hon få 225, 175 eller 125 kr. kontant i pension. Hon anser sig behöva 480. Fattigvård i Stockholm skulle säkerligen ge 240. I båda fallen och ännu mer i fall av pension behöver hon tillskott i form av matportioner, ved eller dylikt.

En änka med 3 barn, som förtjänar 12 kr. i veckan eller omkring 600 kr. om året kan möjligen draga sig fram med tillskott av 180 kr. från fattigvården. Enligt tabellen skulle hon få 50 kr., således måste hon på något sätt få tillskottet.

Ehuru otillräcklig är naturligtvis dock sådan grundpension utan fattigvårds verkan synnerligen eftersträfvansvärd. Genom tillräckliga anordningar med billiga bostäder och billiga eller vissa fria matportioner, också utan fattigvårdsverkan, kunde ju dessa pensioner snart nog kompletteras.

Även bör påpekas, att bestämmelser om pension till ogift moders barn, så länge svensk lagstiftning så gott som saknar varje effektivare bestämmelse mot försumliga försörjare, kommer att förete en oegentlighet i jämförelse med de legaliserade förhållanden, där barnafadern ålägger sig försörjningsplikten. Därför synes det mig att om barnpensionering till ogifta mödrar bleve införd, innan sådan lagstiftning blivit införd angående försumliga för-

Inkomst	Hela pensionstillägget för barn till änka och ogift moder, som är							
	invalid, med				arbetsför, med			
	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn
0 kr.	kr. 200	kr. 275	kr. 350	kr. 425	kr. 75	kr. 150	kr. 225	kr. 300
100 »	150	225	300	375	75	150	225	300
200 »	100	175	250	325	75	150	225	300
300 »	50	125	200	275	50	125	200	275
400 »	—	75	150	225	—	75	150	225
500 »	—	25	100	175	—	25	100	175
600 »	—	—	50	125	—	—	50	125
700 »	—	—	—	75	—	—	—	75

sörjare, måste det stadgas att samhället har rätt uttaga hela pensionen eller del därav av barnafadern, samt kompletteras med pension även till barn av övergivna hustrur, på det att ej den man, som överger modern till sitt barn, skall få en privilegierad ställning framför den, som åtagit sig barnförsörjningsplikten. Den danska lagen, som ger moder i förskott och sedan ger myndigheterna rätt stor makt gent emot försumliga försörjare, kan sägas byggd på en dylik princip. Skulle det emellertid anses möta allt för stora vanskligheter att göra ett sådant tillägg, innan samtidigt förslag föreligger angående ny lagstiftning i sin helhet mot försumliga försörjare, så borde dock samtidigt med ålderdoms- och invaliditetspensionsförslaget den del av reservationen, som omfattar pensioner till barn av änkor och änkingar — kompletterad med pension för barn av ogift moder, då barnafadern är död — kunna gå igenom i riksdagen. **Anna Lindhagen.**

Ur t. f. fattigvårdsinspektörens i Stockholm uttalande ang. pensionsbestämmelserna för kvinna.

Vad som ägnat att förväna är pensionsbestämmelserna för kvinna. Hon skall erlägga samma avgift som mannen, men hennes avgiftspension uppgår endast till 23 proc. av summan av erlagda avgifter mot mannens 30 proc. I pensions-tillägg erhåller hon 125 kr. mot mannens 150 kr. o. s. v.

Kommitterade säga själva, att de vid beräkning av pensionsbeloppen letts av den grundsatsen, att en var må erhålla den pension, som efter en gemensam genomsnittsregel svarar mot värdet av de av honom erlagda avgifterna. I överensstämmelse härmed skulle väl en kvinna, som erlagt pensionsavgift med 2 kr., ha rätt till lika hög pension som en man, vilken erlagt samma avgift. Under anförande att kvinnorna dels i allmänhet bliva invalider vid betydligt yngre år än männen och dels hava längre medellivslängd samt alltså komma att betunga försäkringen under längre tid än männen, hava kommitterade emellertid ansett sig böra föreslå reducerad pension för kvinna.

Det har ej kunnat undgå uppmärksamheten hos dem, som arbeta i den offentliga fattigvårdens tjänst, huru mödrar med hart när otrolig självupppoffring söka att, fastän mannen avvikit eller på annat sätt försummar sin försörjningsplikt, försörja en större eller mindre barnskara. Det är ju givet, att detta med nödvändighet har till följd, att kvinnan blir utsliten i förtid och att sålunda hennes invaliditet inträffar tidigare än mannens. Läkarebetyg för kvinnor, lydande på »genom nöd och umbäranden nedsatta kroppskrafter» äro ej sällan förekommande vid av den offentliga fattigvården handlagda understödsfall.

När så en sådan kvinna, efter att som barnavårdarinna ha fullgjort en stor medborgerlig plikt och efter att därvid blivit invalid i förtid, av samhället skall mottaga belöning för sitt välförhållande, erhåller hon, trots att hon erlagt lika stor pensionsavgift som en man, *reducerad* pension. För min del anser jag detta ej vara samhället värdigt — de försäkringstekniska skälen må se'n väga aldrig så tungt.

Två av Bonniers julböcker.

Daniela Herz av **Marika Stjernstedt** är en skildring av ett människoliv, om vilket gott kan sägas det hårda omdömet, att det varit onyttigt. Att skriva en bok om ett sådant ämne hör sannerligen icke till de lättaste uppgifterna, det är ju mycket tacksammare att skriva en roman om en själf full hjältinna, än om en som just saknar själen.

Marika Stjernstedt har emellertid lyckats med sin svåra uppgift.

Man får denna kvinna klar för sig, som gått ur hand i hand för att så lyckas få till stånd äktenskap med en genomförträfflig man av den sort, som saknar psykologisk blick. Hela sitt liv har Daniela eftersträvat att komma över till de av samhället riktigt aktades led, ty hon var oäkta och stod utanför. Men med hennes ofruktsamma själstillstånd måste ett äktenskap bli tråkigt — detta lyckas förf. skildra följdriktigt. Ty Daniela åtrår mest av allt lyxlivet. Därför glider hon också ut ur de enklare, borgerliga villkorens atmosfär. Med den makt över män hon besitter lyckas hon än en gång liera sig, nu till lyxens ernående. Denna Daniela, som är självisheten och tomheten personifierad, ernår ungefär vad hon vill, emedan hon bländar. När en bild framträder så askådlig som hennes har författaren visserligen lyckats, även om föremålet i och för sig ej kan vara någon vidare uppbygglig beaktenskap.

Ett särskilt intresse för sig har romanen såsom varande en fortsättning å »Landshövdingens dotter», där Danielas förhistoria är skildrad.

Utom intresset för läsaren att se en typ som denna verkligen stiltroget återgiven, lämnar romanen även andra sidor av mycket god behållning, såsom olika bilder från Paris, dit handlingen är förlagd, förträffligt skildrade. Det enkla pensionatet för hyresgäster med minimala inkomster — där Daniela, från gatan kommen, med tveksamhet tages emot, men vilket hon lämnar ordentligt förlovad med den hyggligaste av hyggliga; där också Danielas fullständiga motsats fått en tillflyktsort, en olycklig ryska, rörande omtänksam om alla — är en av de skildringar man nog icke glömmar. Förträffligt beskriven är också Danielas introducering i sällskapslivet liksom det över alla gränser dumma rikemansliv hon till sist blir delaktig av.

Boken är i sanning en gott utförd studie till mindervärdighetens psykologi.

Valérie av **Anna Branting** är också en roman om en kvinna. Enligt ett par recensioner, bl. a. enl. en synnerligen missvisande sådan av E. Norling i veckotidningen *Thalia*, skulle denna roman endast vara historien om "små, små människor". Det är icke så, men väl är den historien om en vanlig dödlig, en sådan som ej inriktat sitt liv efter bestämda principer, men därför icke är dålig, och vars öde kan bli tragiskt nog.

Valérie tänker inga djupa tankar, men huru många göra det? Valérie är icke alltid så road av sitt hem. Men varför? Jo, emedan hon har ett litet efter poesi och kärlek hungrande hjärta, som börjar känna kritiskt — ibland uppsluppet, ibland med gråt — på sin hederlige men prosaiske och komiskt härskarlatsaktige man. Detta är ju visserligen opraktiskt och från en högre moralisk synpunkt ganska illa gjort av lilla Valérie, men hon tänker som sagt icke logiskt, hon bara längtar efter att verkligen en gång få uppleva något.

Kort och gott: hon befinner sig i ett tillstånd ovanligt disponerat för en förälskelse, som leder till den icke alltför ovanliga tragiken att bliva till kärlek, medan densammans föremål bara är förälskad med sådana känslor tillhöriga kyliga mellanstadier.

I kompositionen av ramen till denna historia gör sig gällande Anna Brantings förmåga att träffande beskriva situationer. Så t. ex. ledan vid att man aldrig kan få vara ifred. Orsaken varför lilla Valéries avgudade måste resa bort uttrycker han så här:

"Men jag kan inte stanna här. Jag trivs inte, får ingen ro, har inte kraft att arbeta. — — — I den här stan har man inte respekt för andras arbetsfrid. Här finns inga lokaler, där man är viss om att möta en vän, som själv har lust, inte ett författarkafé. Alla områden är vulgariserade, förorenade. I stället finns i vartenda logi era förfärliga telefoner, som gör en värnlös — nu kan man ju inte heller stänga av dem, som innan jag for ut. Och har man inte en sådan apparat, så utstryks man ur de levandes antal, man får aldrig en invit..."

Och den avgudade reste. Men Valérie tyckte sig ej kunna avvara kärlekens mystiska stimulans och reste efter — blev brutalt ovälkomnad. Alla ord till henne för att sedan taga bort brutalitetens udd tjänade till intet; ej ens äntligen det fulla förståndet av lilla Valérie, att hon, den gifta kvinnan, "var en kränkt mö, som aldrig förr känt kärleken, ett oförskyllt fläckat offer, som längtade att renas av den heliga eldens flammor".

Misstaget att tro, att hon "var ett av dessa depraverade väsen, som till varje pris vill bedraga sin man" hade varit för grovt, de förstående orden kommo post festum. Valéries öde blir till verklig tragik, och man får för detta stackars lilla kvinnohjärta ett medlidandets intresse, även om personen i övrigt förblir en mer likgiltig.

Anna Branting har här liksom vid föregående skildringar sett medlidamt och förstående på kvinnoöden.

A. L.

Morgonbris 1913.

Morgonbris, den socialdemokratiska kvinnorörelsens tidning, börjar med detta nummer sin nionde årgång.

Det torde klart inses att även den socialdemokratiska kvinnorörelsen behöver sitt särskilda organ, dels emedan det som skrives om kvinnofrågor i den dagliga pressen ej där gör sig tillräckligt gällande i den övriga mängden av frågor, dels emedan det är behöfligt att kvinnornas intressen, såsom lagstiftningsfrågor, som beröra kvinnorna, särskilt bevakas och ej på något sätt bliva undanskjutna.

Morgonbris vill vidare lämna meddelanden och sammanfattningar rörande den socialistiska rörelsen, de stora samhälls- och kulturfrågorna i allmänhet samt intaga litteraturanmälningar, ehuru helt naturligt med stora begränsningar för det knappa utrymmets skull. Även skönlitterära bidrag skola inflyta i den mån lämpliga sådana kunna erhållas och utrymmet tillåter deras intagande.

Morgonbris vill även särskilt lämna kortfattade redogörelser och upplysningar angående hemmens vård och frågor som beröra skönhetsvärdena.

En *månadstidning* bör vara välkommen dels för alla dem, som hava behov av något mer koncentrerat i tidningsväg än den dagliga pressen kan erbjuda, dels genom ämnesvalens relativa begränsning, dels genom den kortare sammanfattning i vissa ämnen, som genom ett sådant organ kan givas.

Morgonbris vill således vara ett verkligt agitationsmedel bland kvinnorna, ett medel till upplysning, till höjande av deras solidaritetskänsla, ansvarskänsla och målmedvetna arbete på socialismens förverkligande. Alla fackföreningar, ungdomsklubbar, nykterhetsloger, kvinnogillen och an-

Lunds socialdemokratiska kvinnoklubb.

dra organisationer bland arbetarörelsen böra därför se noga till att *Morgonbris* äges och läses av alla kvinnor inom deras resp. organisationer.

Morgonbris utkommer en gång i månaden och utsändes till kommissionärer och organisationer omkring den 1:sta i varje månad.

Prenumerationspriset å posten är kr. 1:20 pr år, 65 öre pr $\frac{1}{2}$ år, 40 öre pr $\frac{1}{4}$ år, postarvode inberäknat. Prenumeration emottages å alla postkontor.

Lösnummerpris 10 öre pr exemplar, med 20 procents avdrag för organisationer och kommissionärer och redovisningsskyldighet en månad efter varje nummers mottagande.

Organisationer äro ekonomiskt ansvariga för sina kommissionärer.

Redaktionskommittén för *Morgonbris* har anledning känna sig förvissad om, att de som hitintills lämnat tidningen bidrag skola göra detta även nästkommande år och att även nya medarbetare skola intressera sig för vår tidnings strävanden genom att lämna den sllt medarbetarskap.

Morgonbris' framgång är även beroende av dess läsekrets' ut-

ökning. Redaktionskommittén uppmanar därför kommissionärer att öka sina ansträngningar att få tidningen alltmer spridd.

Med en varm önskan om framgång för socialismen och kulturen.
***Morgonbris* redaktionskommitté.**

Litteratur.

Bengt Lidforss: Fragment och Miniaturer. Framtidens förlag. Pris 2 kr.

Detta arbete, som ursprungligen utkom för snart 10 år sedan, men en längre tid varit utgåendet ur bokhandeln, utgavs till julen i en ny, delvis förändrad upplaga.

Bengt Lidforss' alster äro av den bokläsande allmänhet, som har behov av en längre syftande litteratur än den enbart underhållande, alltid motsedda med stort intresse.

Föreliggande arbete innehåller en samling små reseskisser från våra dagars Tyskland samt flera uppsatser i skilda ämnen. Det behöver väl knappast påpekas, att en mera underhållande ciceron än Bengt Lidforss är svårt att erhålla. Dessa små skisser äro därför både roande och instruktiva.

Detta kan i ännu högre grad sägas, då förf. med sina grundliga insikter behandlar ett flertal andra ämnen, där stor tankeskärpa alltid förenas med en lättfattlig, men dock elegant och spirituell stil.

Det är alltid med nöje man rekommenderar en bok av Bengt Lidforss till vidsträcktaste spridning.

W.

Broschyrer.

Den socialdemokratiska ungdomsrörelsen heter en liten nyutkommen agitationsskrift av Ivar Vennersström, som där på sitt kända medryckande språk skildrar ungdomsrörelsens uppgifter och program.

I broschyren ingår även en instruktiv framställning av Karl Kilbom om ungdomsförbundets organisation, hur klubbarna böra arbeta, hur ett möte skall ledas etc., allt upplysningar som böra komma till godo för ett planmässigt och målmedvetet arbete. Broschyrens pris är 10 öre.

Parvus: Socialismen och den sociala revolutionen, pris 25 öre, samt: Socialdemokratien och parlamentarismen, pris 25 öre. Frams förlag. Från tyskan översatta av Z. Höglund.

Dessa två broschyrer av den kände tyske skriftställaren äro synnerligen intressanta. Klart och belysande utvecklar förf. sina synpunkter. Då vi av utrymmesskäl ej kunna närmare redogöra för dess innehåll, vilja vi endast rekommendera dem till spridning i kvinnoklubbarna som förträffliga socialistiska upplysningsbroschyrer.

August Bebel: Ur min levnad. 9:de häft. utkommet. Framtidens förlag. Till svenska tolkat av Hannes Sköld.

I dessa memoarer ger Bebel inte blott en bild av sin egen verksamhet, utan det blir snarare till en arbetarörelsens historia i Tyskland under de senaste 50 åren. Det bör ju som helhetsverk bli ett både ur kulturhistoriskt men framförallt ur socialistisk synpunkt intressant arbete. Som stilist torde dock Bebel inte göra samma intryck som talare, när hans stil oftast verkar väl tung och omständlig.

Priset, 25 öre häftet, borde kunnat göras något billigare.

W.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Lunds soc.-dem. kvinnoklubb

vill i dag presentera sig för Morgonbris' läsare. Det är nu över tre år sedan vi sist läto höra av oss, och något stort ha vi tyvärr icke uträttat sedan. Klubben, som nu är 6 år gammal, har under de senaste åren varierat mellan 20 à 25 medlemmar. Ekonomien har tidtals varit ganska dålig, men tack vare medlemmarnas offervillighet har den åter förbättrats.

Vi ha haft en arbetsförening under de sista tre åren, som på hösten anordnat auktion på de av dem förfärdigade varorna, och på så sätt ha vi åter fått pengar i kassan, stundom rätt mycket, så att vi kunnat arbeta lite igen för agitationen. Vi ha haft flera praktiska stora möten, bland andra ett i februari 1911 tillsammans med soc.-dem. ungdomsklubben, med fru Dalström som talarinna, ett i mars 1912 med fru Emma Flood och ett i april med professorskan Wicksell.

Men trots alla ansträngningar lyckades vi dock inte få något större intresse väckt till liv hos kvinnorna. Ett bra möte hada vi då klubben firade sin sjätte årsfest tillsammans med Furulunds praktiska kvinnoklubb; det verkade riktigt uppfreskande att komma tillsammans med dem.

Bland frågor, som klubben på senare tiden mera ingående behandlat, är boyscout-rörelsen, ett stort oskick, som innästlat sig överallt och som arbetarna och kvinnorna på allt sätt böra motarbeta, vidare nykterhetsfrågan, som alla kvinnor böra föra fram och inlägga protest mot Palms fula tilltag att arbeta mot ett förbud. Även ha vi haft ett uttalande i mobiliseringsfrågan, i likhet med övriga klubbar som uttalat sig i nämnda fråga.

Ja, många äro vi som sagt inte, men med dem som äro på fotografen har klubben räknat allt se'n dess första början, och måhända våra strävanden en gång krönas med framgång så att klubben kan bli stor och stark.

A. L. och A. A.

En vegetarisk demonstrationssupé

hade anordnats av Stockholms Allm. Kvinnoklubb måndagen den 25 nov.

Det var med tanke på dyrtiden och debatterna därom, som styrelsen på det mest åskådliga sätt försökte få medlemmarnas stora matbekymmer litet lättade. Dess strävande gick ut på att bevisa, att det dyra köttet ingalunda är outhärligt vare sig ur smak- eller näringsynpunkt. Fröken Hesselgren, som höll ett kåserande föredrag, anförde just, att det ingalunda är ensamt det stora näringsvärdet i den dyra varan, som gör att den är för oss nyttig, utan i stor utsträckning tillagningen, dukningen och det mer eller mindre goda humör, som vi besjålas av under måltiden (inga penningbekymmer få diskuteras under middagen).

Detta hade i rikt mått även styrelsen tänkt på, varför såväl salen rikt smyckats med blommor och alla småbord blivit försedda med sina blomsterdekorationer, maten förträffligt anordnad, dukning och uppläggning fint, sång och musik. P. A. C. hade även författat ett "ode" för aftonen, som han föredrog.

Vad vi fingo? Buljong, bredda smörgåsar, sillsalad, annan salad, köttbullar och potatis, kaffe. Pålägget till smörgåsarna bestod visst av sju olika sorter, pudding med gurka, sylta med rödbetor, stekt fläsk m. m. Detta äro de namn, som utseendet och smaken angav, men styrelsen försäkrade, att det inte fanns en tillstymmelse till kött eller fisk i anrättningarna, utan endast rötter och nötter av olika sorter.

I supén deltog minst hundra personer och alla voro belåtna. Husmödrarna voro mycket fundersamma och ville så gärna av ordf., fru Anna Karlsson, få litet lärdom i den vegetariska kokkonsten. Det säger sig ju självt, att medlemmarna voro styrelsen mycket tacksamma.

Stort möte i reglementeringsfrågan.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisation i Stockholm hade till söndagen den 15 dec. i Folkets Hus' A-sal anordnat ett protestmöte mot prostitutionskommitténs förslag. Som talare uppträdde professor J. E. Johansson* (reservant inom kommittén) och fru Hilda Sachs (»Svarta domens» författarinna).

Mötet var synnerligen vällyckat och anslöt sig till reservanternas mening. Följande resolution antogs enhälligt:

* I februari-numret införes professor Johanssons tal.

Män och kvinnor, samlade på initiativ av Socialdemokratiska kvinnornas samorganisation till möte i Folkets Hus' A-sal den 15 december 1912, uttala sin kraftigaste protest mot bibehållande av reglementeringen av prostitutionen, då detta system numera är utdömt i flera länder och då den hos oss tillsatta k. kommittén genom sina undersökningar visat det sakna sanitära värde, vartill kommer, att dess sociala skadlighet och stora orättvisa mot kvinnorna sedan länge varit påvisade och ligga i öppen dag.

Mötet kan icke heller sluta sig till det av kommitténs majoritet framlagda förslaget om kriminalisering av den s. k. helyrkesprostitutionen, vilket nya system skulle mot den kvinnliga parten innebära samma våld och våld som det gamla. Framförallt måste alla kvinnor sätta sig emot detta förslag, då det blandar prostitutionsfrågan mer än någonsin förr in i den kvinnliga arbetsmarknadens frågor och genom att locka till skapande av skyddande skenyrken än ytterligare skulle nedpressa de redan så ytterligt låga kvinnliga arbetslönerna.

Endast åtgärder, som lika gälla män och kvinnor och som stödja sig på upplysning och humanitet jämte stränghet mot de personer, som ockra på prostitutionstrafiken, kunna bli i längden verksamma mot könssjukdomarnas spridning; och mötet uttalar därför sin livliga anslutning till de båda reservanternas i kommittén, professor Johanssons och direktör Westerbergs förslag, uppmanande män och kvinnor från alla läger att innan betänkandet blir föremål för riksdagens behandling uttala sig i denna för hela samhället så ytterst viktiga fråga.

Till kvinnoklubbarna.

Genom att det finnes endast ett begränsat antal kvar av broschyren »Kvinnorna i industrin» av Gerda Meyerson, så har utskottet blivit i tillfälle att till klubbarna kunna erbjuda den till det billiga priset av 20 öre pr styck. Den har förut kostat 50 öre.

Broschyren ger framställning om kvinnans användning inom industrin, med statistik inom olika arbetsområden, löne- och arbetsförhållanden, arbeterskornas levnadsförhållanden i allmänhet m. m.

Vi tro att den kan vara till nytta för klubbarna och vilja därför uppmana dem att rekvirera.

Den sändes mot postförskott från Morgonbris' expedition, Upplandsgatan 85.

Rekviritionerna torde insändas under januari månad.

De stora ögonblicken.

Var gång entusiasmens låga
sig bryter väg igenom mänskors bröst
i rött förbytes vardagslivets gråa,
och det blir vår av livets kulna höst.

I slocknad barm tänds elden åter,
och domnat hjärta börjar slå på nytt,
och tårlöst öga tårar gråter,
och fjättrad tanke höjer sig till flykt.

De ögonblicken vill jag stora kalla,
och större än, den som dem väckt till liv!
Ack, låt oss samstämt ropa alla:
Av de »stora ögonblicken» giv oss flera, giv!

Gerda Forsström.

Resebrev från Blekinge.

På anmodan av de blekingska kvinnoklubbarna besökte undertecknad i början av november Blekinge för agitation. Det är nästan otroligt, vad de klubbarna äro företagsamma och duktiga. Klubbarna förberedde och bekostade agitationen själva, så att Ronnebyklubben, som är den starkaste, bekostade 5 och klubben i Karlshamn besök å 2 platser.

"Vi skola nu ha en basar för ändamålet", skrev kamrat R. S. till mig. "Går den så bra, så vi kan, öka vi ut planen; varom inte få vi vara nöjda med detta."

Ja, tänk om vilken klubb som helst skulle kunna anordna från två till fem föredrag! Jag tror vi skulle vara nöjda med detta.

I Sölvesborg skulle jag börja den 1 nov. Där fick jag besanna det gamla ordspråket: "Det sämsta föret är i portgången." Mötet var fåtaligt besökt och således intet att vinna.

Dagen därpå var jag i Olovström. Där har förut arbetat en kvinnoklubb, men vid försök att få upp den igen mötte jag ett hårdnackat motstånd. "Det går inte här — här går ingenting", var det svar jag fick vara nöjd med.

På söndagsmorgonen den 3 skulle jag upp i god tid för att fara med första tåg till Karlshamn, men det hade den tjänande systemen på hotellet beslutat inte skulle bli något av, varför det blev jag, som fick ett fasligt besvär med att väcka henne i stället. Nå, jag kom lyckligen iväg, som jag skulle, och jag kände att det liksom låg i luften, att här skulle det bli annat av. Det blev det också. På e. m. hade klubben anordnat en fest i Stille-ryd (en plats på några kilometers avstånd), vilken blev trevlig med brödkorgar och grädde och klubbens fana samt allt vad som till en välordnad kaffefest hörer, såsom musik, sång och en dialog "I tvättstugan", vilken slog alldeles särskilt an samt gjorde festen underhållande och trevlig. Festen var väl besökt. 10 personer antecknade sig för bildandet av en kvinnoklubb, men genom överenskommelse beslöts att de samtliga t. v. skulle deltaga i Karlshamnsklubbens arbete.

I Karlshamn hade klubben även ett praktigt möte med sång av en klubbmedlem samt också här en dialog, "I mormors tid och vår" (förut införd i Morgonbris), utförd av tvenne klubbmedlemmar. Även här tror jag ett par anteckningar till medlemskap gjordes.

Nästa plats var Trensium, där vi också haft en kvinnoklubb, men som en tid varit ur arbetet. Här hade ungdomsklubben kamratligt åtagit sig att anordna mötet, vilket den härmed skall ha ett extra tack för. Kvinnoklubsmedlemmarna voro intresserade för att upptaga arbetet på nytt. De lokala förhållandena kunna vara besvärliga nog på landet, men kvinnorna

kunna övervinna värre hinder än det, så vi få hoppas att snart få räkna klubben i Trensium bland de arbetande.

I Ronneby var förberett ett stort möte och förväntningarna blevo uppfyllda. Lokalen blev nästan fullsatt. Efter föredraget utförde några av klubbens medlemmar och en manlig kamrat en dialog, "Fabriksflickan", varom en av ortstidningarna dagen därpå skrev, att "med en liten tillsats av dramatik hade den blivit en underhållande enaktare".

Det torde således icke vara för mycket sagt, om jag påstår att blekingeklubbarnas medlemmar äro ovanligt duktiga. Det är en av Ronneby-klubbens medlemmar, som är författare till samtliga de dialoger, som här nämns, och vilka jag hoppas red. får tillfälle att införa i Morgonbris.

I Kallinge var sista mötet för denna gång, där arbetarekommunen anordnat detsamma med förstärkning från Ronneby kvinnoklubb. Även här uppfördes "I tvättstugan".

Det skulle vara åtskilligt mer att säga om mina intryck från denna vår södra provins, men dels var det någon som nöp mig i armen innan jag reste och förbjöd mig berätta allt vad jag visste, och dels skall detta huvudstupa i tryck. Därför blott till sist ett hjärtligt tack till blekingekamraterna för Edert intresserade arbete och ett varmt tack för all omtanke och vänlighet mot mig. Jag kan gott säga, att "den resan glömmes jag aldrig", allraminst edra mjuka, behagliga landsvägar.

Eder
A g d a Ö.

De olika könstyperna.

(Ur Frida Steénhoffs sista föredrag i Folkets hus i Stockholm.)

Det nämndes nyss, att slaveriet och kriget ha gemensamma rötter. Könsslaveriet och kriget äro likaså besläktade.

Napoleon frågade varje dam, som blev presenterad för honom, den stereotypa frågan: hur många barn har ni? Han ville därmed demonstrativt ange, att det var det väsentliga, det han brydde sig om.

Amiral Togo, med tillnamnet hjälten från Tsushima, blev för något halvår sedan tillfrågad, vad han tyckte om kvinnorörelsen. Ty även i Japan finns en sådan. Han svarade då, att han ogillade och beklagade den på det djupaste. Enligt hans övertygelse skulle kvinnan endast ägna sig åt hemmet. Man borde ej ge henne någon undervisning, som drog hennes intresse från hennes enda rätta sfär. Men andlig uppfostran skulle hon ha så tillvida, att hennes karaktär påverkades i den riktningen, att hon modigt, utan att klaga, ja, med glädje, kunde se

**Vill
Ni
uppnå
en hög
ålder**

bör Ni föra ett förståndigt lefnadssätt och på morgnarna dricka THULE Cacao, som är i hög grad närande och synnerligen välsmakande. Till salu öfverallt å 45 öre

sina söner dö för fosterlandet. De ledande principerna inom militärstaterna måste ju vara, att männen icke bli känsliga och kvinnorna icke bli tänkande. Det vore ju dessa staters undergång, att männen började älska medmänniskor som bröder, och att kvinnorna började tänka på det meningslösa i att massföda för att barnen skola massdödas.

Krigarstaten måste hålla på kvinnans slaveri. Den behöver en kritiklöst rikt alstring av barn. Den får aldrig nog soldater.

Krigsstaten är den maskulina staten, driven till sin spets. Den fordrade för sitt utformande, att man förhärdade männens hjärtan och förslöade kvinnornas förstånd. Därför har detta systematiska stympningsarbete fortgått under ofantliga tidsskeden och är ännu i full verksamhet. I naturen, i levande livet har ju varje människa, både man och kvinna, ett huvud och ett hjärta. Vilket ligger då närmare till hands än att var och en skulle söka utveckla både huvudet och hjärtat, d. v. s. de egenskaper, för vilka man tänker dessa organ som symbol. Men det går inte ihop med militarismens syften.

Man kan med skäl fråga, vad det blivit av mannens hjärta, när man tänker på det moderna krigförandet. Är det människor, som kunna vara så grymma? Och kvinnans hjärna? Om man kunnat avlägsna den helt och därav göra ännu ett fortplantningsorgan, hur belåten skulle man inte varit i högkvarteren. Men det har inte gått. Naturen har haft en annan plan för den humana utvecklingen och är oavslutligt i färd med att söka frambringa en allt fullkomligare människotyp, där ingen av individens anlag och förmögenheter blir undertryckt.

Och kvinnorna själva börja allmänt inse, att förståndet inte för dem är en lyx, som de kunna undvara.

Männens och kvinnornas ensidiga och skeva utveckling har även haft andra olyckor med sig. De andligen vanställda personligheterna ha inte kunnat ha tillräcklig sympati och förståelse för varandra. Kvinnorna ha varit olyckliga med män utan känslighet, och männen ha haft tråkigt

med kvinnor utan tränad tankeför-
måga. Mannen utan hjärta och kvin-
nan utan förstånd äro typer, som inte
ha framtiden för sig, ty de äro under-
måliga.

Det maskulina kulturtidevarv, som
så länge ägt bestånd och vari vi ännu
dvaljas, har haft till särskild karaktär
sin militäristiska och teologiska prä-
gel. Man kan kalla detta tidevarv
maskulint, ty det är nästan uteslutan-
de männen, som danat detsamma efter
sin vilja. Ett nytt kulturskede, som
män och kvinnor gemensamt ger prä-
gel åt, på frihetens och jämlikhetens,
icke på könsslaveriets grund, behöver
icke, som några fruktar, förvekliga
och förkvinnliga mänskligheten. Män-
nen kommer då att göra fullt ut lika
manliga insatser som nu, även om fol-
ken då kommer att slåss mindre och
bedja mindre, beroende på minskat
förtroende till de militära och teologi-
ska systemen, men detta betyder ej en
avmattning av manlig energi, utan att
den användes annorlunda.

De manliga och kvinnliga människo-
typerna skulle aldrig från början dif-
ferentierat så mycket från varandra
till utseende och karaktär, om det inte
varit för en viktig omständighets skull,
som för så långa tider bestämde deras
öde: deras olika förhållande till egen-
domen. De skulle aldrig glidit in i
den strömfåra, som förde till könssla-
veri, om de fortsatt de primitiva tider-
nas samägande. Vilken oerhörd
roll har ej egendomen spelat för indi-
vidernas, klassernas, samhällenas ut-
veckling. Det är först i vår tid man
börjar någon smula överskåda detta.
Och den allra största rollen har egen-
domen spelat vid könsens differentie-
ning. (Forts.)

MORGONBRIS,

den socialdemokratiska kvin-
norörelsens agitations- och
upplysningsorgan, innehåller
i varje nummer erkänt vär-
defulla uppsatser av allmänt
kulturellt intresse.

Organisationer, rekvirera
MORGONBRIS! Välj kom-
missionärer å förstkomman-
de möte.

Lösnummerpris 10 öre.

Kommissionärer 20 proc.
rabatt.

Utkommer en gång i må-
naden.

MORGONBRIS' expedition

Upplandsgatan 85

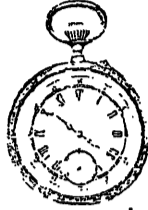
STOCKHOLM.

Arbetarebanken

Avdelningskontoret: Kungsgatan 20.
Betalar högsta Depositions- &
Kapitalräkningsränta.

Bliv agent för INGERSOLL!

14,000 ur om dagen

säljas av Ingersolls amerikanska ur. Varje ur med garanti. Pris 5:—,
6: 50, 8:—, 9:— (armbands-) och 10:— kr. förgylld, nickel och oxide-
rad metall.

Kedjor fr. 50 öre—5 kr. st.

Insänd kr. 5, erhålles franco ett provur i önskad metall.

Amerikanska Urimporten, Klarabergsgatan 46,
STOCKHOLM.

Nya Banken

Huvudkontor: VASAGATAN 6.

Kontor B: Kornhamnstorg 6.

Expeditionstid $\frac{1}{2}$ 10 f. m.— $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

Lördagar $\frac{1}{2}$ 10 f. m.—

2 e. m. samt 6—8 e. m.

Emottager insättningar å

Deposition

Kapitalräkning

Sparkasseräkning

4 1 0
2 0

Banken åtager sig utan särskild avgift,
uppbörd för sjukkassor, om anmälan
härom sker å bankens kontor.

Sv. Livränteförsäkringsbolaget

Framtiden

Folkpensionering.

Folkförsäkring.

Livförsäkring.

Förmånligaste försäkringsvillkor.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäk-
ring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På
grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre
premier i **DE FÖRENADE**. Premiëbe-
frielse vid sjukdom och olycksfall, m. fl. för-
måner.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av stör-
sta fullkomning och ger största valuta.
Vi bjuda fullaste garanti för att de
med vårt firmamärke försedda maski-
nerna äro ett fabrikt, som på teknikens
nuvarande ståndpunkt är det högsta
som kan uppnås och överträffas icke
av något annat fabrikt. Särskilt för-
månlige betalningsvillkor.

Symaskinsaffären SOLIDAR,

Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Breflåda.

»Mona» ombedes uppge sin adress till red.

Stockholms Folkbank

Huvudkontoret: Klarabergsgatan 23.

Kommendörsgatan 25.

Avdeln.-kontor: Barnhusgatan 16.

Fleminggatan 59 B.

Lidingö Villastad.

Depositions-Ränta } 5 proc.

Kapitalräkn.-Ränta } 5 proc.

Sparkasse-Ränta 4 $\frac{1}{2}$ proc.

Kassafack från kr. 5 pr år.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm. styrelse sammanträder 3:dje fredagen
i varje månad kl. 7 e. m. å Bryggeriarb.-förb.
exp., Barnhusgatan 14. Ordfr. och korresp.
fru A. Frösell, Vestmannag. 48, 4 tr. Allm.
tel. Vasa 89 34.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb av-
håller ordinarie möten 1:sta och 3:dje månda-
gen varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl.
8,00 e. m. *Styrelsen.*

**Hälsingborgs soc.-dem. kvinno-
klubb** avhåller möte 1:sta och 3:dje månda-
gen i månaden i Folkets Hus F-sal kl. 8 e. m.
Sjukkasen har uppbörd andra mötet i
månaden. *Styrelsen.*

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb
avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje mån-
dagen varje månad kl. 4 e. m. Lokal: Nya
Folkets Hus. *Styrelsen.*